

Vedoucovský posudek bakalářské práce Andrey Hrubé *Současné české neologismy vztahující se k sociálním sítím*

Posuzovaná bakalářská práce zaznamenává zhruba 30 apelativních neologismů (včetně neosémantismů) vztahujících se k sociálním sítím Facebook, Instagram a Twitter, přičemž pro více než polovinu těchto výrazů platí, že v práci je zachycen i jiný lexém obsahující stejný kořen (deriváty jako *postovat*, *postovatelný*, kmenoslovná synonyma *instagramer* a *instagramista* apod.). Autorka tyto neologismy získala jednak z uvedených sociálních sítí, jednak z různých internetových textů a diskusních fór a sledovala také jejich výskyt v databázi Neomat. Přitom je na základě poznatků ze sekundární literatury vhodně klasifikuje jako přejímky a jejich deriváty, neosémantismy (*profil*, *zed'*, *palec*, *status*, *sledovat*), slovtvorný kalk (*ksichtokniha*) a vlastní neologismus (*osrdíčkovat*)¹. Poskytuje tím vhled do dané slovní zásoby, jež je doposud popsána pouze nesoustavně (v pracích L. Janovce a D. Svobodové, srov. s. 13–15) a v níž, jak zjišťuje, převládají přejímky a jejich deriváty nad neosémantismy. Vedle toho na mnoha příkladech dokumentuje různou schopnost přejímek podléhat pravopisné, hláskoslovné, tvaroslovné a slovtvorné adaptaci.

Práce se ovšem z více hledisek pohybuje, řekněme, na spodní hranici přijatelnosti:

1. O něčem svědčí už skutečnost, že vlastní text od úvodu po seznam literatury, tedy i s poznámkami pod čarou, s rozsáhlými citovanými doklady a také s rozsáhlými citáty ze sekundární literatury v nerozsáhlé teoretické části, jen o maličko přesahuje předepsaný minimální rozsah bakalářské práce. (To není výtkou, ale doplnění k dalším bodům.)
2. Úvodní, teoretické kapitoly 1 a 2 jsou tvořeny koláží poměrně dlouhých citátů ze sekundární literatury, přičemž poznatky z těchto citátů nejsou dostatečně propojeny (či zkonfrontovány) mezi sebou.
3. Jak autorka pro praktickou část hledala neologismy a počítala jejich výskyt v pramenech, je vcelku jasné. Méně jasné a přehledné z práce je, kdy se v textu vztahuje k facebookovým stránkám a kdy k dalším pramenům své excerpce. Počty výskytů jednotlivých výrazů v příloze 1 není možné jednoduše ověřit, i když by snad nedalo příliš práce je podat přístupněji.
4. Doklady ze zkoumaných pramenů v textu nejsou citovány, místo nich se citují excerpta z Neomatu, což považuji za neúměrné usnadnění práce na velmi nevhodném místě.² U některých výrazů jsou uvedeny počty výskytů v autorčině excerpce, jinde zůstaly počty výskytů v Neomatu, kterým při nejlepší vůli nelze připsat velkou výpovědní hodnotu.
5. Autorka mě nepřesvědčila o svých základních bohemistických znalostech: [g] je česká hláska (s. 10), vzor přece není (slovesná či jmenná) **kategorie** (s. 20 aj.), kmenotvorná přípona *-ne-* či *-nou-* přece neřadí sloveso do **třetí** slovesné třídy, jak se v práci objevuje opakovaně (a lhostejno, zda prezentní, či infinitivní), a kromě toho toto *-ne-* není **koncovka** (s. 21), o *utweetnout se* přece nemohu napsat, že je to **výslovnostně** neadaptovaná varianta (s. 26). Nepříliš zdařilý je také např. výklad významu adjektiv *lajkovaný* a *lajkovatelný* (na s. 20). Nevím také, jak může slovo, které není „součástí

¹ Přinejmenším u výrazu *osrdíčkovat*, který autorka zaznamenává v souvislosti se sociální sítí Instagram, si čtenář práce uvědomí, jak rychle výzkumy v této oblasti zastarávají: už několik měsíců je možné „osrdíčkovat“ (tedy nejen *olajkovat*) také příspěvek na Facebooku, čímž by zase mohl ustoupit do pozadí neosémantismus *palec*.

² Nejpozději tady musím upozornit na jistou zvláštnost týkající se této práce: Autorka mi předložila v podstatě hotový text a nynější verze je výsledkem jeho drobných oprav a doplnění na základě mé dvojí korektury. Na koncepci a rozvržení práce jsem tedy měl daleko menší vliv než u jiných prací, které jsem vedl či vedu.

slovotvorných a morfologických paradigmat domácího jazyka“, vyjadřovat „skloňovací typ (...) pomocí syntagmatu“ (s. 9). Je jasné, že na podobné problémy lze upozornit téměř u každé práce, ale zde je koncentrace omylů i vzhledem ke krátkosti vlastní práce neobvykle vysoká.

6. Po formální stránce není práce zcela přesvědčivá, obsahuje v nemalém množství překlepy a grafické nedostatky (pomlčky místo spojovníků, chybné umístění značek poznámek pod čarou nebo uvozovek, nejednotné uvádění zkoumaných výrazů normálním písmem, kurzívou aj.), nesrovnalosti v citacích (např. v závěrečném seznamu chybějí Martinová 1983, Martinová et al. 2005 a vyhledávač Google) a také ne zcela obratná vyjádření. Takové prohřešky jsem vyznačil ve vytištěném exempláři práce.

Pro obhajobu mám na autorku práce několik dotazů:

1. Na s. 22 píšete o dvou významech slovesa *lajknout si* („člověk dá *like* sám sobě“ a „totožný s nezvratnou variantou, (...) činitel opatří něco *lajkem*“). Je v nich rozdíl v platnosti *si* (výše o něm mluvíte nediferencovaně jako o „volném morfému“) a lze z toho případně něco usuzovat o základní (slovníkové) formě slovesa v jednom nebo druhém významu? A kromě toho – je *lajknout si* (2) skutečně „jen“ „opatřit něco *lajkem*“, nepřidává tam tedy *si* žádný význam?
2. U *selfie f a n* argumentujete pro přiřazení jednoho a druhého rodu analogií se slovy *fotografie* a *foto* (rovněž s. 22). Rod se však substantivu v češtině zpravidla přiřazuje pomocí něčeho jiného než významové analogie (jako je tomu zhusta např. v němčině). Čeho tedy?
3. Na s. 30 píšete, že *instagramista* se skloňuje podle vzoru *předseda*. Souhlasím, ale chci slyšet, v kterém pádě (kterých pádech) má *instagramista* (a všechna jména na *-ista*) jinou koncovku než *předseda*.
4. Na s. 28 (a pak také např. na s. 34) probíráte, proč u výrazu *tweet* a jeho odvozenin převládají, na rozdíl od *lajku*, pravopisně neadaptované varianty. S Vaším hodnocením jednotlivých hypotéz zcela souhlasím, pouze mi ještě jedna možnost chybí. Ptám se tedy, proč ještě se nemusí zdát výhodné psát *tweet* jako *tvít* – a jde o důvod vnitrojazykový.
5. Čtu-li *post* jako [post], a ne jako [poust], dopouštím se výslovnostní chyby? Které všechny argumenty vyhodnocujete při odpovědi na tuto otázku? (K s. 32 práce.)
6. O slově *lajkovat* (s. 19n.) se nedávno v tisku vyjadřoval doc. Oliva. Jak byste zhodnotila jeho argumentaci? Je použitelná (i) pro jiné výrazy z Vaší práce?

Závěr: Jak jsem se pokusil doložit v seznamu problematických jevů výše, nejsem stoprocentně přesvědčen, že práce plní obvyklé standardy bakalářských prací v ÚČJTK. Domnívám se, že práci je možné přijmout – a pak klasifikovat jako dobrou – pouze v případě, že autorčino vystoupení u obhajoby bude excelentní. Pro obhajobu jsem tedy připravil celkem šest dotazů, z nichž prosím o jednoznačné odpovědi na ty, které ověřují základní znalosti, tj. 1–3, a o přesvědčivý výklad ke dvěma ze tří zbývajících, problémových otázek.